

Айвенго (переказ скорочено)

Вальтер Скотт

Розділ I

Події відбуваються в мальовничому куточку Англії. Там протікає річка Дон, ростуть широкі ліси, які простягаються від Шефільда аж до Донкастер. Події належать часам царювання Ричарда I.

Автор змальовує красу природи: крислаті дуби, пагорб правильної форми.

На галявині знаходяться два чоловіки. Старший з них виглядає похмурим. Він одягнутий у шкіряну куртку, підперезану широким поясом. До неї прикріплена сумка та сопілка. На шиї в чоловіка кільце, схоже на собачий ошийник. На ньому написано: "Гурт, уроджений раб Седрика Ротервудського".

Інший чоловік вдягнутий, як свинар. Він теж має ошийник, але з написом: "Вамба, раб Седрика Ротервудського". До його шапки прикріплені дзвіночки, які є характерною ознакою зовнішності в клоуна або блазня, якого багаті люди тримають для розваги.

Свинар сумний, якийсь байдужий до всього, проте його очі показують, що він усвідомлює свій пригноблений стан і готовий боротись. Зовнішність Вамби, навпаки, вказує на задоволеність своїм становищем. Чоловіки говорять про те, що лише їхній господар Седрик захищає простий люд від іноземних колонізаторів. Раптом вони бачать вершників.

Розділ II

Коли вершники наближаються, чоловіки розуміють, що один з них — духовна людина високого рангу. На плечах у нього плащ "із каптуром з найкращого фламандського сукна". Риси його обличчя здаються приємними, але очі блистять "лукавим вогником". Усупереч монастирському статуту його одяг є розкішним.

Супутником духовної особи є високий, смаглявий, мускулистий чоловік. Він теж вдягнений у довгий плащ, під яким видніється кольчуга й великий кинджал.

За ними йдуть слуги та броненосці. Їхні темні обличчя вказують на походження зі Сходу.

Вамба впізнає Еймера — пріора Жорвоського абатства. Чернець відомий як шанувальник полювання, веселих гулянок і прекрасної статі.

Його начитаність досить велика, щоб переконувати людей у своїй святості. Еймер є дуже щедрою людиною. Йому належить велика частина доходів з монастиря, тому він багато витрачає як і на свої примхи, так і на допомогу селянам.

Еймер запитує Вамбу і Гурта, де недалеко можна переночувати. Вамба відповідає, що найближче розташоване Бринкспортське абатство. Там їм влаштують почесніший прийом. Пріор каже, що в церковних осіб не заведено просити один в одного гостинності, тому вони звертаються за цим до простих людей. Вершники просять показати, де розташований замок Седрика Сакса. Вамба вказує їм неправильну дорогу, бо не хоче, щоб вони побачили вихованку сакса — прекрасну леді Ровену.

По дорозі мандрівники обговорюють сера Седрика. Вони б'ються об заклад, що пріор віддасть лицарю Бріану де Буа-Гільберу золотий ланцюжок, якщо той не визнає красу Ровени.

Пройшовши половину шляху, всі починають сперечатися куди йти далі. Аж ось вони бачать людину, яка лежить на землі. Цей чоловік йде разом з ними до Ротервуда.

Вони бачать величезний будинок. Його розміри свідчать про багатство господаря, однак будівля дуже відрізняється від замків норманських дворян. Навколо садиби є рів, наповнений водою. Тамплієр сурмить у ріг. Вони квапляться, бо починається дощ.

Розділ III

Всі знають, що Седрик Сакс — запальний чоловік. Він середнього зросту, має міцну будову тіла, широке обличчя. У його очах видніється гордість і постійна нашорошеність, що потрібно усе життя захищати свої права. Седрик має довге русе волосся, хоч йому вже повернуло на шістдесят років.

Сакс одягнений у каптан з дорогоцінним поясом.

Седрик почувається не надто веселим: Гурт все ще не пригнав череду, немає поруч блазня Вамби, який зазвичай його веселить.

Слуга доповідає, що піп Еймер та лицар ордену тамплієрів Бріан де Буа-Гільбер просять переночувати у замку. Вони прямують до турніру, який буде у Ашбі через декілька днів. Седрик не зустрічає гостей, бо вони належать не до саксонського роду. Він наказує впустити та найкраще обслужити гостей. Сакс знає, що Еймер "надає більшу перевагу келиху з вином і мисливському рогу ніж дзвону й требнику", а Бріан — зухвалий, злий, проте один із найхоробріших лицарів ордену Храму.

Розділ IV

Перед тим як зайти, Еймер і Бріан де Буа-Гільбер перевдягаються у свій розкішний одяг.

Пріор носить багато дорогих каблучок, хоч це забороняється монастирським статутом, його борода підстрижена так коротко, наскільки це допускається його саном.

Тамплієр одягається не так розкішно, проте справляє краще враження, ніж його супутник.

Седрик зустрічає гостей і пригощає найкращими стравами. До кімнати входить леді Ровена. Тамплієр програє спір пріору, бо визнає, що леді і справді красуня.

"Ровена є ставною на зріст. Її шкіра сліпучо-білого кольору. Має ясні блакитні очі. Густе русаве волосся розпущене, що є ознакою шляхетного походження. На шиї у дівчини виблискує золотий ланцюжок, а на оголених руках браслети.

Ровена помічає, як палко дивиться на неї лицар, і відразу прикриває обличчя тканиною.

Пріор запрошує Седрика з Ровеною на турнір, куди він з тамплієром власне і прямує. Він також додає, що дороги до міста є небезпечними. Седрик відповідає, що йому не цікаві такі розваги, а за безпеку він не переживає, бо має "добрий меч та вірних слуг".

З'являється воротар і каже, що якийсь незнайомець благає впустити переночувати.

Седрик дозволяє.

Розділ V

Седрика повідомляють, що той незнайомець — іудей, він називає себе Ісаком із Йорка. Абат і лицар-храмовник незадоволені тим, що в їхньому товаристві буде невірний, проте Седрик наказує впустити чоловіка і посадити його біля Вамби. Сакс вважає, що "дурень і шахрай — ідеальна пара". Іудей — "сухорлявий старий, доволі високий на зріст. Має орлиний ніс, чорні очі, високе чоло, довге сиве волосся й велику бороду. Його зовнішність одразу виказує, що він належить до іудеїв, яких постійно переслідують.

Усі в домі дивляться на Ісака з відразою, ніхто не поступається місцем. Несподівано один прочанин пропонує йому сісти, а сам йде в інший кінець зали.

Якийсь чоловік розповідає про англійських лицарів, "які не поступаються за силою тампліерам". За його словами, король Ричард і п'ятеро його лицарів взяли фортецю Сен Жан де Акр і організували турнір. Всі вони здобули перемогу і у числі їхніх супротивників були лицарі Храму.

Бріан де Буа-Гільбер виправдовується, що лицар Вільфред Айвенго випадково скинув його з коня. Айвенго був наймолодшим, проте здобув найбільшої слави на турнірі. Тамплієр каже, що якби Вільфред був у Англії, то обов'язково викликав би його на турнір. Чоловік відповідає, що коли лицар повернеться з Палестини, то передасть йому цей виклик. У заставу цих слів він дає ковчег, у якому зберігається частка справжнього хреста Господнього, привезена з Монт-Кармельського монастиря. Тамплієр залишає золотого ланцюжка.

Розділ VI

Всі лягають спати. Служниця леді Ровени передає чоловіку, який розповідав про Айвенго, прохання пані зайти до покоїв. Прочанин розповідає про приблизний час повернення і безпеку лицаря. Чоловік каже, що у Палестині Айвенго зміг врятуватися від своїх ворогів, тому він уже повертається до Англії. Леді Ровена дуже переживає за хлопця, щоб він добре доїхав і взяв участь у майбутньому турнірі, бо якщо виграє Ательстан Конінгсбурзький, то Айвенго почує недобру звістку.

Уранці прочанин будить Ісака і каже, що старому потрібно негайно залишити замок, бо тамплієр таємно наказав своїм слугам відвезти єврея до замку Реджинальда Фрон-де-Бефа. Чоловік обіцяє безпечно вивести Ісака з лісу і передати в руки якомусь баронові чи поміщику задля його безпеки. Єврей відчуває недовіру, проте не має іншого виходу.

Вони будять свинаря Гурта, щоб той відкрив браму. Проте Гурт наказує чекати певної години. Тоді прочанин щось шепоче йому на вухо саксонською, а той відразу ж скочує з ліжка і погоджується все виконати.

Прочанин з євреєм відходять на безпечну відстань. Щасливий Ісак хоче віддячити своєму ряті

внику. Він розуміє, що тому необхідні кінь та зброя, адже вранці він побачив під його верхнім одягом блиск лицарських обладунків. Ісак радить чоловікові звернутися

до багатого єврея Кірджата Джайрама з Ломбардії та отримати в нього зброю й коня.

Розділ VII

Люди засмучені, бо підступний і жорстокий Австрійський герцог ув'язнив Ричарда Левине Серце. Місцезнаходження короля невідоме.

Принц Джон співпрацює з ворогом Ричарда, французьким королем Філіпом. Джон герцога якнайдовше тримати у полоні свого брата, який зробив йому багато милостей.

Коли Ричард помре, Джон планує змагатися за престол зі своїм племінником Артуром, Британським герцогом.

Джон незаконно захоплює владу і привертає до себе колишніх хрестоносців і злочинців. Всі вони очікують війни, щоб покращити своє матеріальне становище.

Через утиски феодалів, селяни об'єднуються у загони, які контролюють ліси. У свою чергу дворяни наймають розбійницькі банди. Щоб їх утримувати феодали позичають гроші у євреїв, з яких потім знущаються, щоб не віддавати борг. Також у країні поширюється якась небезпечна хвороба.

Незважаючи на всі нещастя, люди прагнуть на турнір. Він відбуватиметься біля містечка Ашбі.

Всі поспішають до місця поєдинку. Там повинно визначитись ім'я найпривабливішої жінки. На турнір також приходить Ісак з дочкою Ребеккою. Ніхто не поступається єврею місцем, починаються конфлікти. Це привертає увагу Джона. Краса Ребекки заворожує чоловіка. Дівчина має ладну поставу, приємне обличчя, розпущене чорне волосся. На шії видніється діамантове намисто. Жінки часто поглядають на чарівну єврейку, заздрячи їй красі та багатству.

Джон, під'їжджаючи до єврея з дочкою, каже "саксонським хлопам" звільнити місце для цих гостей. Людьми, до яких так образливо звертається принц, є Седрик Сакс та його родич Ательстан Конінгсбурзький, який є нащадком останнього короля саксонської династії.

Ательстан — "високий чоловік, у розквіті років". Але всі на нього кажуть Ательстан Неповороткий, тому що його рухи ледачі і він повільно приймає рішення.

Джон наказує де Брасі наставити на Ательстана спис. Седрик виймає меч і одним ударом відтинає спис.

Кров потрапляє на обличчя Джона. Він змовчує, бо натовп схвально вітає вчинок Сакса. Тоді знову принц наказує звільнити місце єврею і пильнує за Седриком. У справу втручається блазень Вамба. Щоб розрядити ситуацію, він різко підносить до носа єврея свинину, а той оступається і котиться сходами. Всі сміються. Джон бере в Ісака торбину, кидає Вамбі декілька монет і їде по арені під оплески глядачів, що вітають його, наче він зробив шляхетний вчинок.

Розділ VIII

Принц Джон згадує, що вони забули найголовніше — призначити королеву кохання й краси. Принц пропонує Ребекку, проте його ніхто не підтримує. Вони вирішують, що переможець турніру сам обере королеву.

Правила цього турніру:

1) На змаганні є п'ять лицарів-заводіїв, які викликають на двобій усіх бажаючих.

2) Кожний лицар повинен обрати собі супротивника із тих заводіїв. Для цього він торкається списом щита свого супротивника. Дотик тупим кінцем означає двобій тупою зброєю. У такому разі вершники повинні зіткнутись. Якщо лицар торкається щита гострим кінцем списа, це означає битву на смерть.

3) Після битв, Джон обирає переможця першого дня і вручає йому найкращого бойового коня. Також переможець сам обирає королеву.

4) На наступний день відбувається загальний турнір. Усіх присутніх лицарів розділяють на дві рівні команди, і вони чесно б'ються, доки принц не скаже зупинитись. Королева, обрана попереднього дня, увінчує переможця лавровим вінком.

5) На третій день призначаються інші невеликі змагання та розваги для простих людей.

Організацією цього турніру принц Джон хоче отримати прихильність усіх людей.

Кожний з лицарів торкається щита супротивника тупим кінцем списа. Прості глядачі розчаровані таким вибором битви.

Перемога залишається на боці п'яти заводіїв.

Седрик Сакс засмучений турніром, тому що у кожній перемозі норманів він бачить образу для Англії. Седрик хоче, щоб Ательстан захистив саксонську честь, однак той надто млявої вдачі, щоб наважитись на таку спробу.

Довгий час ніхто не продовжує поєдинок, аж раптом на арену виїжджає новий боець "вищий середнього зросту й здається швидше тендітним, ніж сильним. На його щиті намальований дуб, вирваний із коренем; під ним напис "Позбавлений Спадщини".

Лицар одразу завойовує увагу глядачів своєю спритністю керування конем. Лицар вдарає гострим кінцем списа у щит тамплієра Бріана. Усі насторожені самовпевненістю молодого бійця. Буа-Гільбер здивований таким вчинком, адже бій буде смертельним для когось з них.

Коли сурми подають сигнал, лицарі зіштовхуються з неймовірною силою. Їхні списи розлітаються на уламки. Біля воріт вони одержують нову зброю.

Дивлячись на цей поєдинок, народ завмирає.

Вдруге Джон подає знак битись. Вершники знову зіштовхуються з неймовірною силою.

Позбавлений Спадщини в останній момент сутички ударає Бріана по шолому, однак тамплієр не втрачає самоконтроль. Храмовик і далі б продовжував битись, якби не тріснула попруга. Він з конем падає на землю.

Лютий Бріан вихоплює меч і замахується на молодого лицаря. Позбавлений Спадщини також виймає меч. Маршали нагадують, що такий двобій не допускається правилами турніру. Буа-Гільбер каже лицарю, що вони ще зустрінуться. Лицар відповідає, що завжди до цього готовий.

У всіх боях з лицарями-заводіями Позбавлений Спадщини здобуває перемогу.

Розділ IX

Маршали змагання Вільям де Вівіль та Стівен де Мартіваль просять переможця

показати обличчя, перш ніж отримати від принца Джона нагороду. Позбавлений Спадщини каже, що не зніме шолом з причини, про яку він повідомив герольдів перед боєм. Відповідь не дивує маршалів, бо вони часто чують обітниці лицарів залишатися невідомим на деякий час.

Джон хоче бачити обличчя переможця. Також він незадоволений турніром, бо всі його улюблені лицарі програли одному й тому самому супротивнику.

Багато з підданих принца припускають, що тим лицарем може бути Ричард Левине Серце.

Джон наляканий цими словами.

Принц вручає бойового коня, проте Позбавлений Спадщини мовчить і на привітання обмежується тільки поклоном.

Переможець обирає королеву краси й кохання. Йому радять Алісію, дочку лицаря Вальдемара Фіцурса. Джон навмисно радить цю дівчину, бо хоче отримати прихильність батька дівчини, якого він боїться.

Лицар Позбавлений Спадщини кладе вінець до ніг леді Ровени.

Переможець турніру і королева краси відмовляються бути присутніми на бенкеті Джона, чим також сильно його дратують.

Розділ X

Як тільки лицар Позбавлений Спадщини входить у намет, з'являються зброєносці, охочі допомогти зняти обладунки і дізнатись, хто цей лицар. Лицар категорично відмовляється від будь-яких послуг, кажучи, що він має слугу.

Пізніше до нього приходять зброєносці п'ятьох лицарів-заводіїв турніру і пропонують обладунки та коней або викуп. Позбавлений Спадщини бере половину призначеної суми, а решту роздає цим воїнам та іншим слугам. Лицар категорично відмовляється прийняти речі від Бріана де Буа-Гільбера і наголошує, що їхня суперечка не скінчиться, доки вони не поб'ються в смертному бою.

Лицар наказує Гуртові, який є його особистим зброєносцем, віднести золото євреєві Ісакові, який дав йому зброю та коня. Стає зрозуміло, що переможець турніру і чоловік, який просився на нічліг у замок Седрика Сакса, є однією особою.

Гурт, прибувши до єврея, віддає вісімдесят цехінів і прощається. Як тільки виходить на двір, бачить Ребекку. Вона дає сотню цехінів і каже повернути гроші його господарю. Задля безпеки Гурта, дівчина відправляє з ним свого слугу.

Розділ XI

Як тільки Гурт виходить за місто, на нього нападають чотири чоловіки. Вони вимагають торбину, яку несе свинопас. Гурт пропонує їм свої особисті гроші, залишивши суму свого пана. Вони бажають дізнатися, кому він служить. Дізнавшись про лицаря-переможця турніру, вони відмовляються щось від нього брати. Гурт вихоплює палицю, збиває з ніг ватажка цього загону і ледве не забирає торбину, але розбійники знову схоплюють Гурта. Ватажок наказує свинопасу битись, щоб довести свою спритність.

Гурт так сильно вдаряє свого супротивника, що той просто падає на траву.

Ватажок відпускає Гурта, але відправляє з ним двох чоловіків, щоб вони захистили від нічних волоцюг.

Гурт розповідає лицарю про свої пригоди. Він здивований як і щедрістю Ребекки, так і великодушністю невідомих розбійників. Втім, недовго міркувавши, лягає спати, щоб набратися сил для завтрашнього змагання.

Розділ XII

Вранці маршали складають списки учасників турніру. За правилами кожний лицар повинен повідомити, на чийй стороні він буде виступати. Це потрібно для того, щоб однаково розподілити бійців.

На турнір прибуває Седрик Сакс і Ровена. Ательстан одягнувся у бойовий одяг, щоб взяти участь у боях. Седрик дуже здивований, що його товариш записався в команду Бріана. Причиною цього є королева турніру. Ательстан вважає, що скоро відбудеться його весілля з Ровеною. Седрик та родичі красуні вже дали на це свою згоду.

Леді Ровену з почестями проводять до трону.

За вказівками бій має відбуватися на вигострених мечях і списах.

Оголошують нові правила: учасникам дозволено тільки рубати мечами. Також вони мають можливість використати палицю або сокиру. Той, хто падає з коня, повинен битись лише з пішим супротивником. Вершникам забороняється нападати на пішого. Бій повинен зупинитись, коли Джон кине на арену свій жезл. Це є запобіжним заходом, якщо турнір буде дуже довгим і з великими жертвами.

Розпочинається люта битва. Здіймається така курява, що глядачі не можуть розгледіти лицарів. Вони б'ються відчайдушно, перемога переходить з однієї сторони на іншу.

З часом ряди бійців рідшають. Тамплієр сходиться з лицарем Позбавленим Спадщини один на один. Ватажки б'ються напрочуд безстрашно.

Загін Позбавленого Спадщини програє. З однієї сторони його тіснить Реджинальд Фрон де Беф, з іншої — Ательстан. Утрюх з Бріаном вони нападають на Позбавленого Спадщини. На щастя, глядачі встигають попередити лицаря від небезпеки. Сила лицаревого коня, що дістався йому напередодні турніру, рятує хазяїна — він відбивається одразу від трьох супротивників, проте сили нерівні. Це бачить лицар у чорному панцирі, якого звать Чорним Ледарем. Раніше він просто спостерігав за боями, а тепер кидається на допомогу. Чорний Ледар перемагає Реджинальда та Ательстана. Чорний лицар від'їжджає з поля і дає можливість Позбавленому Спадщини самому розправитись з Бріаном де Буа-Гільбером. Принц Джон стурбований безпекою лицаря Храму, тому, щоб позбавити тамплієра приниження, кидає на арену жезл і зупиняє змагання.

У літописах ці бої називають "шляхетним і веселим ігрищем під Ашбі". Під час цього турніру чотири лицарі помирають, близько тридцяти дістають тяжкі поранення.

Принц Джон, вибираючи найсильнішого бійця, зупиняється на Чорному Ледарі, бо вважає, що Позбавлений Спадщини програв би змагання, якби не він.

Ніхто не може знайти Чорного лицаря, тому Джону доводиться визнати

Позбавленого Спадщини героєм дня.

Переможець підходить до Ровени, щоб вона увінчала його вінком. Дівчина дуже хвилюється. Лицарю знімають з голови шолом. Люди бачать парубка двадцяти п'яти років, з гарним обличчям та коротким світлим волоссям. Лицар цілує руку дівчини і падає. Седрик здивований раптовою появою свого сина Айвенго, якого вигнав з дому. Всі розуміють, що лицар поранений.

Розділ XIII

Піддані принца припускають, що переможець захоче повернути замок, подарований йому Ричардом, які завдяки Джонуну перейшли у володіння Фрон де Бефа. Принц відповідає, що лише він роздає маєтки.

Ровена дуже переживає за Айвенго. Про це доповідають принцу, і він вирішує дівчину видати заміж за де Брасі.

Джон отримує записку. Він дізнається, що його брат Ричард отримує волю.

Організатори не можуть розпустити людей і тому ввечері влаштовують змагання з стрільби. У ньому перемагає ненависний Джонуну йомен Локслі. Джон пропонує служити йому, але Локслі відмовляється, бо запрягся нести службу лише королю Ричарду.

Джон наказує слугам віднайти єврея Ісака, щоб той надіслав дві тисячі крон.

Розділ XIV

Принц Джон дає розкішний бенкет у незаконно захопленому замку. Він розпоряджається майном Роджера де Квінсі.

На святкову вечерю прибувають і Седрик з Ательстаном.

Гості розмовляють про подвиги турніру, а саме про невідомого стрільця, Чорного Лицаря і Айвенго. Принц Джон пропонує випити за здоров'я Айвенго, проте Седрик, його батько, каже, що не вважає "непокірливого юнака сином, бо той не послухав наказів і відрікся від звичаїв і традицій пращурів".

Принц Джон сам забуває, що із всіх братів був самим непокірливим батьку.

Далі кожний придворний по черзі з насмішкою говорить на Седрикову адресу.

Джон звертається до сакса, щоб той назвав, на його думку, найкращого нормана. Він очікує почути своє ім'я. Проте Седрик мститься своїм ворогам, виголошуючи тост за здоров'я короля Ричарда. Після цього він покидає замок. Джон залишається наляканим.

Розділ XV

Вальдемар Фіцурс намагається зібрати людей навколо Джона. Він обіцяє їм різні блага: владу, багатство. Вальдемар каже, що Ричард вже без друзів, його військо загинуло у Палестині. Фіцурз доводить, що принц дуже вигідний для знаті. Люди домовляються з'явитися в Йорку, щоб коронувати Джона.

У замку Вальдемар зустрічає переодягненого де Брасі. Де Брасі каже, що хоче викрасти Ровену. Коли на саксів нападуть розбійники, Моріс, як благородний лицар врятує дівчину і відвезе в замок Фрон де Бефа або в Нормандію. Допомогатиме у всьому Буа-Гільбер. Вальдемар каже, що скоріше за все Буа-Гільбер забере красуню собі, проте Моріс впевнений, що такого не буде, адже тамплієрам не можна одружуватись.

Розділ XVI

Одразу після турніру, Чорний Ледар залишає арену. Ніхто його не може знайти. Він дістається західного Йоркширу. Поблизу немає ніяких хатинок, тому чоловік вирішує ночувати просто неба. Проте кінь виводить лицаря на галявину.

Під скелею він бачить хатину. Чорний лицар стукає в двері, і йому відповідає чоловік. Він не хоче впускати Чорного Ледаря. Тоді гість силою заходить в будинок.

Самітник — "високий чоловік, міцної статури, у довгій волосяниці, підперезаний солом'яним джгутом". Він представляється паламарем із Копменгерста. Самітник пригощає гостя сухим горохом та джерельною водою. Лицар помічає здорове тіло чоловіка, яке не може бути таким на цій їжі. Тоді самітник приносить пиріг і вино. Чорний Ледар багато про що запитує паламаря, проте той нічого не відповідає і лише показує зброю та арфу, заховані в коморі.

Розділ XVII

Чорний лицар співає англійську баладу "Повернення хрестоносця" та грає на арфі. Самітник теж співає пісню. Їхня пиятика триває довго. Раптом хтось сильно стукає у двері...

Розділ XVIII

Автор починає розповідати вже про Седрика. Сакс не може сказати прямо, що хоче подбати про свого пораненого сина, тому наказує Освальду за ним наглядати. Проте принц зникає. Слуга помічає Гурта.

Освальд дізнається, що Айвенга підібрали довірені люди.

Довідавшись, що син знаходиться у добрих руках, Седрик знову відмовляється від нього і каже, щоб його лікували ті, від яких він дістав рани.

Після бенкету, Седрик зганяє злість на Гурті. Сакс разом з Ательстаном вирушають до абата Вальтофа, який відомий, як дуже гостинний чоловік. Наступного ранку вони залишають замок.

Коди вершники виїжджають з двору, бачать, як худий чорний пес жалісно виє, а потім біжить за подорожніми. Сакси насторожені. Вони пропонують їхати після обіду, проте Седрик не погоджується. Він упізнає собаку Гурта — Ікланя і кидає у нього дротиком. Це обурює свинопаса, котрий і так у немилості свого господаря через допомогу Айвенго. Гурт наказує Вамбі передати свою відмову служити Седрикові. Проте Вамба нічого не каже.

По дорозі Седрик і Ательстан розмовляють про країну і ворожнечі в королівському роді. Сакс розуміє, щоб відновити незалежність Англії потрібен сильний і мудрий ватажок. Він вважає, що Ательстан саме такий. Седрик планує одружити Ровену й Ательстана, щоб воєдино злити дві партії. Але Ровена закохана у Вільфреда. Це і є причиною вигнання Айвенго з дому.

Леді Ровена, як і раніше, заявляє, що не хоче бути з Конінгсбурзьким.

Розділ XIX

Мандрівники йдуть дрімучими лісами, які дуже небезпечні. Раптом вони чують крики на допомогу.

Під'їжджаючи, вони бачать ноші, біля яких сидить молода дівчина і старий Ісак. Він розповідає саксам, що найняв людей для перевезення та охорони хворого друга. Провідники, злякавшись вольниці, забрали віслюків і втекли. Єврей з дочкою залишились самі. Ательстан відмовляє у допомозі подорожнім, але Ребекка переконує Ровену допомогти не тільки їм самим, а й пораненому, не кажучи, хто він такий. Ровена наказує, щоб Ребекка їхала поруч з нею. Вамба легко зав'язує Гурту руки. Свинопас втікає.

Як тільки подорожні минають струмок, на них нападають розбійники. Всі потрапляють у полон, окрім Вамби. Блазень зустрічає в лісі Гурта з Ікланем. Вони вирішують визволити свого пана, але як тільки підходять ближче, бачать стрільця Локслі. Він наказує їм чекати, поки не розвідає ситуацію. Повернувшись, стрілець розповідає, що знає цих людей і їхній шлях. Він припускає, що вони не вбиватимуть своїх бранців, а нападати на них утрюх – божевілья, адже це справжні досвідчені воїни. Локслі збирається зібрати дружину, яка може їх здолати, а Гурта й Вамбу просить йти за ним.

Розділ XX

Слуги Седрика разом з Локслі дістаються місця, де збираються всі товариші стрільця. Двом з них він наказує їхати за розбійниками.

Поводир разом з Вамбою та Гуртом прямують до келії самітника. З хатини лунають пісні ченця та Чорного Ледаря. Самітник впускає свого товариша Локслі разом з слугами. Чернець озброюється, щоб допомогти Локслі. Чорний лицар теж вирішує брати участь у визволенні людей. Всі вони їдуть брати приступом замок Реджинальда Фрон де Бефа.

Розділ XXI

Доки вживаються заходи для звільнення сакса, озброєний загін поспішає до замку, де передбачається тримати невільників в ув'язненні. Але декілька разів викрадачі зупиняються. Відбувається розмова між двома ватажками. Моріс каже, що його план змінився, і він не покидатиме їх. Тамплієр запевнює, що Моріс може не переживати за Ровену, бо йому подобається Ребекка.

Седрик намагається довідатись, хто їх взяв у полон, однак спроби марні. Перед ними постає Торкілстон, старовинний замок Реджинальда Фрон-де-Бефа. Це невелика фортеця, що складається з величезної високої башти.

Леді Ровену розлучають зі служницями. Ісак пропонує гроші, щоб Ребекка залишилась поряд з ним, проте йому відмовляють.

Сакси не можуть повірити, що потрапили в полон до підлого Фрон-де-Бефа, і їх утримують у залі, де їхні батьки влаштовували урочисті бенкети.

Надворі лунає звук з різка. Сакси поспішають до вікна, але нічого не бачать, бо вікна виходять у двір замку. Однак, всі розуміють, що щось сталося.

Розділ XXII

Ісака кидають до однієї з підземних в'язниць. До нього приходить Реджинальд Фрон де Беф разои з двома сарацинськими невільниками.

Фрон де Беф — "чоловік високого зросту й міцної статури, у обличчі читається переважно жорстокість і злість. Численні шрами додають обличчю ще злостивішого вигляду. Грізний барон одягнений у зашмаровану шкіряну куртку, яка щільно облягає тіло".

Служник дістає з кошика терези і гирі. На цих терезах Фрон де Беф наказує єврею відважити тисячу фунтів срібла, бо інакше той лежатиме в "теплого ліжечку", тобто на вогні.

Бачачи, що де Беф не жартує, єврей просить, щоб Ребекка поїхала в місто і взяла гроші. Фрон де Беф каже, що приставив його дочку за служницю до Буа-Гільбера.

Ісак відповідає, що не заплатить, доки йому не повернуть його Ребекку. Розлючений Реджинальд наказує негайно припнути старого ланцюгами до ґрат. Як тільки вони починають це робити, з подвір'я лунає звук рогу. Це зупиняє служників і змушує де Бефа покинути підземелля.

Розділ XXIII

Леді Ровену поселяють у найкращу, на їхню думку, кімнату. В цей час Реджинальд, де Брасі й тамплієр розподіляють між собою ролі. Вони довго сперечаються щодо майбутньої вигоди і нарешті вирішують долю своїх бранців.

Де Брасі хоче одружитися на Ровені, проте горда дівчина докоряє чоловіку за поведінку. Де Брасі вдається до шантажу: розповідає, що Айвенго — поранений, якого везли Ісак та Ребекка. Він пропонує їй одружитись, рятуючи у такий спосіб життя коханому та опікуну.

Ровена починає сильно плакати. Це зворушує навіть жорстоке серце де Брасі. Він просить її заспокоїтися й запевняє, що немає причин переживати. Їхню розмову перебиває звук рогу, що стривожує усіх людей у замку.

Розділ XXIV

Єврейку Ребекку зачиняють у віддаленій башті. У її кімнаті знаходиться стара Урфрида. Служники замку намагаються вигнати її, проте спроби марні. Урфрида каже Ребецці, що втекти звідси неможливо і розповідає про своє життя. Коли вона була молода, батько Реджинальда, Фрон-де-Беф тримав у облозі замок її сім'ї. Батько із синами загинули, захищаючи свою спадщину. Урфрида залишилась, як здобич переможця. Таку долю стара пророкує й Ребецці.

Ребекка не розгублюється. Вона ретельно оглядає кімнату і розуміє, що втекти неможливо: кімната не має потаємних дверей. Єдине вікно виходить на майданчик, проте і звідти немає виходу.

Хоч як не готує себе Ребекка до зустрічі з небезпекою, проте тремтить, коли до кімнати заходить лицар Бріан де Буа-Гільбер. Він освідчується їй в коханні. Вона грубо відмовляє і каже, що кожному лицарю його ордена буде відомо, що він грішив з іудейкою. Тоді його виженуть з ордену і вкриють ганьбою. Буа-Гільбер розповідає, що єдиним виходом для неї є покора. Тоді дівчина відчиняє заґратоване вікно, стрибає на парапет і зупиняється на самому краю. Буа-Гільбер пробує кинутися до неї, але вона наказує не наближатися. Тамплієр дає слово, що не образить її, і розповідає, що саме

Аделаїда де Монтемар зробила його таким жорстоким. Вона одружилася з іншим чоловіком, коли він воював. Тоді тамплієр і відмовився від родини, спадкоємців, які б продовжували рід Буа-Гільберів. Він просить Ребекку добровільно стати його дружиною, адже він може отримати жезл Великого Магістра. Він запевняє, що розбіжність у вірі — це лише дитячі казки. Ніхто з воїнів точно не дотримується всіх правил. Його воїни "не відмовляються від насолоди життя, щоб прийняти мучеництво, помираючи і даремно захищаючи пустелю, яка не має цінності. Буа-Гільбер чує звук сурми і покидає кімнату. Дівчина молиться за порятунок і згадує у своїй молитві ім'я пораненого християнина.

Розділ XXV

Де Брасі каже Буа-Гільберу, що не може встояти перед жіночими сльозами. Тамплієр розповідає про рішучість Ребекки. До них приходить Фрон де Беф, перериваючи свої жорстокі діяння з Ісаком. Ріг сурмить дедалі гучніше. Вони отримують лист, у якому йдеться, що Гурт, Вамба, Локслі, Чорний Ледар вимагають віддати всіх полонених, бо інакше битимуться й чинитимуть всіляку опору їм. Фрон де Беф каже, що ті розбійники хоч і не мають потрібного обладнання напасти, проте в них сміливий ватажок. Додає, що в замку мало людей оборонятися, на відміну від їхніх ворогів. Тамплієр пише повстанцям, щоб вони направили до них священника висповідати полонених, перед смертю.

Навколо замку збираються все нові й нові загони.

Визволителі отримують лист. Вамба погоджується зіграти роль священника, щоб потім передати друзям, що відбувається у замку.

Розділ XXVI

Вамбу впускають у замок.

Блазень просить Седрика одягти його рясни і спокійно вийти із замку, а йому залишити свій плащ і пасок, щоб він посів його місце. Седрик наполягає, щоб вийшов Ательстан, адже він — нащадок владик Англії. Вамба на це відмовляється і каже, що готовий висіти на шибениці лише за свого господаря. Седрик перевдягається.

У замку Ребекка помічає Сакса в рясах і просить, щоб він відвідав хворого Айвенго. Це також чує Урфрида. Стара наказує Ребецці доглядати хворого, а сама просить поговорити з отцем.

Розділ XXVII

Урфрида веде Седрика в кімнату. Там розповідає про своє життя рабині чоловіка, який вбив її батька Торкіля Вольфгангера та братів. Седрик розуміє, що Урфрида — дочка благородного сакса, друга його батька. Урфрида бачить, що перед нею Седрик Сакс. Він каже, що якби знав, що Ульріка (Урфрида — її друге ім'я) тут знаходиться, обов'язково звільнив би. Стара все життя ненавидить де Бефа і намагається шкодити йому. Вона зробила ворогами сім'ю Фрон де-Бефів. Син вбив свого батька.

Де Беф шукає священника і наказує швидше передати листа.

Седрик щасливо покидає замок. Фрон-де-Беф викриває обман. Де Беф і де Брасі вимагають викуп, але він не стосується іудея, Ребекки, Ровени і блазня.

Ательстан каже, що ні за що не віддасть Ровену, адже вона його наречена.

До замку заходить чернець Амвросій. Він повідомляє, що отця Еймера взяли в полон, пограбували і вимагають викупу. Тому Еймер звертається в цей замок з проханням сплатити за нього необхідний викуп або ж зброєю відбити у ворога.

Де Беф відповідає, що в них немає таких грошей, які має духовенство, до того ж замок оточив вдсятеро сильніший ворог.

Де Брасі повідомляє, що військом керує Чорний Ледар.

Починається штурм.

Розділ XXVIII

Автор починає розповідати вже про Ребекку та Ісака. Ребекка просить батька забрати з арени пораненого Айвенго, і відвезти до Ашбі.

Взагалі Ісак добрий чоловік, але знущання з його племені зробило його недовірливим.

Ребекка отримала медичну освіту від дочки знаменитого єврейського лікаря, жінки Міріам. Вона стала жертвою марновірства: її спалили. Але лікарські секрети перейшли до обдарованої учениці.

Ребекка наділена красою та розумом, тому користується пошаною у людей.

Оглянувши хворого, дівчина розуміє, що його можна швидко вилікувати. Проте вона сама повинна за ним доглядати. Дівчина нагадує батькові, що Айвенго — улюбленець Ричарда Левине Серце. У разі повернення короля до Англії, Ісак матиме могутнього захисника.

Коли Айвенго опритомнює, Ребекка розповідає на його прохання все про Седрика, Гурта та Ровену. Дівчина обіцяє вилікувати хлопця за вісім днів, тільки потрібно перевезти його в інше місце. Як відомо, в дорозі на них натрапляють грабіжники і всі вони опиняються в руках де Брасі. Лицарська честь не дозволяє де Брасі вбити пораненого лицаря або ж віддати його в руки де Бефу, який, безперечно, його вбив би. Тому в замку Айвенго відносять у найвіддаленішу кімнату і за ним доглядає Урффрида. Стара, охоплена спогадами про давні образи і мріючи про помсту, передає свій обов'язок доглядати хворого Ребецці.

Розділ XXIX

Ребекка рада, що постійно бачить Айвенго. Дівчина ніжно доглядає за юнаком, а він лише думає, як захистити Ровену і батька, не думаючи про рятівницю.

Оскільки під стінами замку вже розгортається битва, дівчина стає біля вікна, щоб переказувати Айвенго все, що відбувається ззовні.

Стріли сиплються, мов рясний град. Воїни валять стовпи і частоколи, рубають огорожу сокирами. Чорний Лицар долає Фрон-де-Бефа. На деякий час битва стихає, сакси укріплюються в завойованій вежі.

Ребекка згадує про свого батька.

Розділ XXX

Після успішного облогу настає тиша. Одна сторона укріплюється на нових позиціях, інша вирішує, що робити далі. Бріан і Моріс де Брасі усвідомлюють, що

володар замку помирає, і вони залишаються без допомоги.

Фрон-де-Беф, конаючи, лежить на своєму ліжку. Він знає, що більшість людей спокутують свої гріхи великими пожертвуваннями на церкву. Але він вважає неприпустимим купувати собі відпущення гріхів ціною золота.

Крізь агонію він чує таємничий голос, і постать того, хто розмовляє з ним, з'являється біля ліжка. Це стара Ульріка. Вона жадає помститись за свою сім'ю та знівечене життя. Стара підпалює замок і подає саксам сигнал, щоб вони впевненіше наступали.

Розділ XXXI

Седрик не дуже довіряє Ульріці, однак повідомляє Чорного Лицаря та йомена Локслі про її обіцянку. Вони вважають, що потрібно спробувати взяти замок приступом, оскільки це єдиний спосіб випустити бранців.

Чорний Лицар просить Локслі уважно спостерігати за облогою, тому що ворог може зробити вилазку.

Чорний Ледар робить пліт, за допомогою якого сподівається переплисти рів.

Обложники відчиняють браму, Седрик та Лицар намагаються спустити на воду пліт. Сакс помічає червоний прапор, про який говорила Ульріка. Вони з усіх сил намагаються проломити браму замку. Де Брасі не встигає звалити величезний камінь на лицаря та Седрика, бо дізнається, що зсередини горить замок.

Тамплієр наказує де Брасі вести людей униз і йти до передової вежі, а тим часом тамплієр атакуватиме з іншого боку. Він запевнює, що вони зможуть захищатися доки не надійде допомога, а в іншому разі вони зможуть здатися на вигідних умовах.

Коли де Брасі спускається вниз, то зустрічає Чорного Ледаря. Лицар наказує здатись, проте Моріс відповідає, що ніколи не здасться безіменному воїну. Тоді лицар шепоче якісь слова, і де Брасі відступає, повідомляючи, що в палаючому замку знаходиться поранений Айвенго.

Пожежа розгоряється дедалі сильніше і проникає в кімнату, де Ребекка доглядає за Айвенго. Вільфрід благає дівчину рятуватись, проте вона відповідає, що без нього й батька нікуди не піде. В кімнату заходить Буа-Гільбер і забирає дівчину — Айвенго не може йому перешкодити. Чорний Ледар знаходить Айвенго.

Седрик рятує Ровену і наказує Гурту вивести дівчину до звільненої вежі. Сам же Седрик шукає Ательстана, проте Вамба завдяки своїй винахідливості вийшов разом з ним. Коли битва починалась, Вамба голосно стукав зброєю. Вартовий злякався і, відкривши двері, побіг доповісти, що ворог увірвався до старої зали. Тим часом вони спокійно вийшли з кімнати.

Воїни мужньо і відважно б'ються. Ребекка знаходиться в самому центрі загону, і тамплієр постійно піклується про її, захищаючи щитом. Ательстан бачить жіночу постать біля Буа-Гільбера і вирішує, що та жінка Ровена. Він кидається рятувати дівчину, проте тамплієр вбиває його.

Храмовик в супроводі своїх людей покидає місце битви. Йому вдається дістатись вежі, яку мав захопити Моріс. Буа-Гільбер пропонує де Брасі свою допомогу, проте той

відповідає, що здався і тримає своє слово.

Воїни, що залишаються, не перестають відчайдушно битися, адже не мають надії на ласку переможців.

На верхівці однієї з бічних башт з'являється Ульріка, "немовби якась древня фурія", і співає бойову пісню. Вежа падає, і Ульріка разом зі своїм ворогом та катом гине.

Розділ XXXII

Розбійники збираються на Оленячому пагорбі. Всю ніч вони відпочивають.

Їхня здобич чимала. Незважаючи, що більшість цінностей горить у пожежі, вонивсе-таки награбовують срібний посуд, дорогу зброю і гарний одяг. Проте ніхто з них не привласнює собі трофеї, усі чекають розподілу добра, зваленого на купу.

Ніхто не бачить паламаря. Локслі наказує розшукати ченця у замку.

Седрик сумує за Ательстаном Конінгсбурзьким.

Локслі пояснює, що вони мають тікати, адже заgonи де Брасі, Мальвуазена та інших союзників барона Фрон де Бефа їх шукатимуть.

Сакс наголошує, що не братиме награбованого, адже має достатньо багатства. Він хоче віддячити своєму вірному слугі Вамбі. Блазень просить, щоб господар вибачив його друга Гурта за службу Айвенго. Седрик оголошує Гурта вільною людиною і дає йому ділянку землі для проживання.

Ровена знає, що Ательстан помер, а Айвенго живий. Леді відчуває полегшення від того, що тепер скінчилися її непорозуміння з Седриком. Вона дякує Локслі та іншим людям за порятунок. Несподівано вона бачить полоненого де Брасі. Він просить в дівчини вибачення. Вона прощає його, як християнка, але не пробачає лихо, до якого спричинило його безумство.

Седрик висловлює свою особливу подяку Чорному Лицарю й просить його їхати з ним до Ротервуду, на похорон Ательстана. Проте Лицар Пут і Кайданів Лазурових відповідає, що має негайні справи.

Замість багатств, які пропонують, Чорний лицар обирає де Брасі. Невдовзі він відпускає його.

Раптом всі бачать п'яного ченця з Копменгерста, котрий звільнив із палаючого замка єврея Ісака, а ще пізніше приводять полоненого пріора Еймера Жорвоського.

Розділ XXXIII

Локслі та його підданці вимагають від абата та іудея викуп. Ісак дізнається, що його дочка з тамплієром. Локслі радить йому піддобритися до абата, адже той має вплив на Буа-Гільбера. Стрілець нагадує єврею історію про хворого чоловіка, якого викупила і лікувала Ребекка. Коли ж він одужав, Ісак дав йому на дорогу монету. Саме цим йоменом і був Локслі або Дик Самостріл.

Еймер погоджується за гроші допомогти з визволенням Ребекки. Він пише листа і каже Ісаку, щоб він не шкодував грошей за викуп.

Чорний Лицар здивований, що знайшов добрих людей серед розбійників.

Розділ XXXIV

У Йорку принц Джон влаштовує для шляхтичів і духовних осіб бенкет. З їхньою

допомогою він сподівається посісти престол брата. Вальдемар Фіцурс таємно керує зібранням і намагається підняти людей на виступ. Проте справа затримується через відсутність оборонців замку. Єврей Ісак також зникає, а з ним і надія на гроші.

До зали приходить де Брасі. Він повідомляє, що тамплієр утік, Реджинальд загинув, і Ричард прибув до Англії. Чорний Лицар, який мав у полоні де Брасі, — це і є Ричард Левине Серце.

Де Брасі каже, що планує з військом тікати в Гуль, а Фіцурс — пристати до названого брата архієпископа. Джону теж радять тікати. Принц відповідає, що в них нічого не вдасться, адже архієпископ викаже Вальдемара, якщо це допоможе йому вислужитися перед Ричардом, а табір Роберта Естотвіля і графа Ессекського втопить військо де Брасі. Тому в них єдиний вихід — посадити Ричарда у в'язницю.

Фіцурс береться за цю справу. Принц Джон наказує розвіднику стежити за Морісом, котрому він повністю не довіряє.

Розділ XXXV

Ісак вирушає до Темплстоу на перемовини щодо викупу своєї доньки. За декілька миль до міста Ісак знесилюється і зупиняється у свого приятеля, єврейського лікаря Натана Бена Ізраїля. Той повідомляє старому, що у місті перебуває Лука Бомануар, голова ордену тамплієрів. Він готовий карати всіх порушників обітничі ордену.

Старий прибуває до Темплстоу. В цей час у саду прогулюється Лука. У його зовнішності поєднуються риси воїна і священника. Він розмовляє з своїм товаришем про те, що хоче заборонити безкарність та розбещеність тамплієрів.

Ісак передає Бомануару листа від пріора, у якому йдеться, щоб тамплієр відпустив єврейку, отримавши за неї викуп. Магістр обурений, що мужній лицар ордену закохався у невірну єврейку. Лука наказує виштовхати старого за браму. Ісак повертається до свого друга і через нього намагається дістати якусь звістку про доньку.

Розділ XXXVI

Альберт Мальвуазен — рідний брат Філіпа Мальвуазена, головний у обителі Темплстоу.

В ордені Храму, Альберт вважається одним з аморальніших, проте він вміє приховати свої вади за лицемірством.

Лука Бомануар наказує Альберту стратити Ребекку. Буа-Гільбер погоджується на це, проте вирішує зробити ще одну справу заради спасіння дівчини.

Коли Ребекка входить до зали суду, хтось дає їй шматок паперу. Вона тримає пергамент в руках, не читаючи його. Усвідомлення того, що в цих страшних зборах у неї є якийсь доброзичливець, додає їй сміливості озирнутися.

Розділ XXXVII

Магістр звинувачує Ребекку в тому, що вона зачарувала найкращого лицаря ордену. Він запитує декількох людей про вчинки обвинуваченої. Селянин Гігга розповідає, що одужав завдяки якомусь бальзаму дівчини. Ці свідчення не переконують магістра.

Ребекці дають слово. Вона не просить помилування, лише приймає їхнє рішення

стратити. Коли тамплієру дають слово, він дивиться на дівчину і промовляє слово "згорток". Ребекка читає на папірі, що потрібно вимагати двобою. За стародавніми законами, хтось може прийняти виклик на двобій і таким чином врятувати дівчині життя.

Дівчина кидає до ніг магістра рукавичку.

Розділ XXXVIII

Краса і вираз обличчя Ребекки справляють глибоке враження навіть на байдужного Луку Бомануара.

Він наказує Буа-Гільберові битись, а Ребецці дає три дні на пошуки захисника. Гігг погоджується передати батькові про ситуацію дочки. Він передає Ісакові листа, у якому дівчина просить, щоб Айвенго відстоював її життя. Старий єврей разом зі своїм другом вирушає на пошуки Седрікового сина.

Розділ XXXIX

Ввечері в кімнату Ребекки заходить Буа-Гільбер. Він хоче порозумітись із дівчиною. Бріан каже, що якщо "проявиться у фатальному бою", то Ребекка помре повільною смертю. Якщо ж він відмовиться битись із захисником, то буде зречений ордена, зганьблений та звинувачений у чаклунстві. Однак він готовий пожертвувати собою, заради Ребекки.

Дівчина відкидає пропозиції Буа-Гільбера. Він, засмучений, вже готовий відмовитися від ордена. В коридорі тамплієр зустрічає пресептора Альберта Мальвуазена, який переконує не робити цього.

Альберт очікує для себе великої користі у разі, якщо Буа-Гільбер очолить орден. Він сподівається отримати місце, якщо Ребекку засудять.

Розділ XL

Автор повертається до пригод Чорного Лицаря. Від'їхавши від дуба, він вирушає до абатства святого Ботольфа, де лежить поранений Айвенго під наглядом Гурта і Вамби.

Айвенго каже абатові, що одужав, і просить коня.

По дорозі Вамба розповідає про озброєну челядь Мальвуазена. Раптом на них нападають розбійники. Серед них вирізняється Синій лицар: він ранить коня Чорного Лицаря. Вамба сурмить у ріг, і на допомогу приходять Локслі та йомени. Вони швидко вбивають розбишак.

Вамба знімає шолом пораненого Синього Лицаря, і всі впізнають Вальдемара Фіцурса. Поранений зізнається, що принц Джон підбив його на цю справу.

Ричард дарує йому життя за умови, якщо той протягом трьох днів залишить Англію. Якщо ж затримається на англійській землі, то помре.

Чорний Лицар зізнається йоменам, що він – Ричард Англійській. Локслі каже, що він — Робін Гуд із Шервудського лісу. Поява двох людей привертає увагу всіх присутніх. Це прибуває Вільфрід Айвенго та Гурт.

Розділ XLI

Ричард розповідає Вільфріду, що не просто приховує своє перебування в Англії. Він дає час своїм підданам зібрати війська. Це потрібно, щоб налякати ворогів і придушити

заколот.

На галявині влаштовується бенкет. Робін Гуд наказує затрубити в ріг, який Ричард приймає за Мальвуазенів, і зупинити розваги, які займають у короля дорогоцінний час.

Король без перешкод дістається замку, у якому ще триває поминальний обід за Ательстаном.

Розділ XLII

Седрик вітається з Ричардом, якого знає лише як Чорного Лицаря. Айвенго постійно мовчить, щоб батько не впізнав його.

В іншій кімнаті знаходяться дівчата разом з Ровеною. Вони вишивають і плетуть вінки.

Король Ричард просить Седрика помиритись із сином. Батько пробачає Вільфреда. Раптом двері відчиняються, і заходить блідий, як смерть, Ательстан, одягнений у саван.

Він розповідає, що в битві меч Буа-Гільбера перекинувся і удар ковзнув. Коли він прийшов у свідомість, то побачив себе у домовині. Монахи-негідники ув'язнили його у монастирі, проте Ательстанові вдалося втекти.

Ательстан каже, що не одружуватиметься з Ровеною, адже вона байдужа до нього.

Всі помічають, що зник Вільфрід. Врешті довідуються, що до нього приходив єврей.

Ричард розшукує того Ісака, і разом з ним мчить за Айвенго.

Розділ XLIII

Люди збираються навколо пресепторії Темплстоу, де вирішується доля Ребекки.

Буа-Гільбер не втрачає надії на кохання дівчини і пропонує їй разом втекти. Ребекка відмовляється. На арену з'являється Айвенго.

Здивований Буа-Гільбер відмовляється від битви з пораненим лицарем, але той нагадує, що тамплієр колись заставив золотий ланцюжок за битву з Вільфредом. Храмовик стає до бою.

Стається те, чого всі й очікують: Айвенго не вистояє перед сильним тамплієром. Всі передбачають, чим закінчиться сутичка, але раптом Буа-Гільбер падає.

Айвенго підхоплюється на ноги і поспішає добити храмовика. Але супротивник не підводиться. Коли з тамплієра знімають шолом, всі розуміють, що він помер.

Розділ XLIV

Магістр визнає Айвенго переможцем.

На арені з'являється Чорний Лицар разом зі своїм загоном воїнів. Він звинувачує Альберта Мальвуазена та його брата у державній зраді. Магістр каже, що їхню справу з Ричардом розсудять лише королі Європи та Папа. Лука наказує тамплієрам відступати, залишивши зброю.

Ісак просить Ребекку подякувати лицарю, проте дівчина просить якнайшвидше поїхати.

Люди кричать: "Многая літа Ричарду Левине Серце! Геть тамплієрів!"

Граф розповідає Айвенго, що король залишив всі свої справи, щоб розібратись з тамплієром і єврейкою, незважаючи, що принц збирався на бунт. Однак його прибічники розбіглися, і на подив усіх Джон приїхав повідомити про це Ричарда.

Король навіть не наказав заарештувати брата.

Пізніше з'ясовується, що Моріс де Брасі виїхав з країни і служить вже Філіппу Французькому, Філіппа і Альберта де Мальвуазенів стратили, Вальдемара Фіцурза вигнали з держави, а принц Джон навіть не отримав догану.

Седрик кориться правлінню Ричарда, крім того визнає, що план одруження Ровени з Ательстаном провалився: обидві сторони відмовляються.

Вільфред і Ровена хочуть одружитися, проте на заваді стоїть Седрикова впертість і недовіра до норманській династії. Проте Сакс дає дозвіл на одруження.

Весілля Айвенго святкують у Йорці. Ричард теж гуляє на весіллі. Він добре ставиться до саксів, яких раніше принижували. У людей з'являються надії на втрачені права.

Ребекка приходить привітати Ровену і повідомляє, що назавжди покидає Англію. Єврейка дарує Ровені дороге діамантове намисто та сережки. Дівчина розповідає, що планує всіляко допомагати людям.

Ровена розповідає чоловіку про зустріч з Ребеккою, проте це не справляє на нього глибоке враження.

Ричард Левове Серце передчасно гине у Франції.